

De betekenis van de Speeldoos voor Vught.

1.1 Inleiding

De vraag is wat de Speeldoos, inclusief professioneel theater bijdraagt en/of zou kunnen bijdragen aan de hiervoor genoemde kernbelangen? Ik ben van mening dat dit substantieel is/kan zijn. Per kernbelang zal ik dit trachten te illustreren.

1.2 De Speeldoos en haar betekenis voor het individu.

De betekenis voor het individu heeft vooral betrekking op persoonlijke groei en sociale interactie. Misschien is dit het beste te illustreren aan de hand van twee teksten. De eerste komt uit een flyer bij een voorstelling van een van de beste dansgezelschappen in Nederland: 'Conny Jansen danst'

1.2.1 Leven betekent elke dag opnieuw geconfronteerd worden met de ander, het andere, met verandering.

In onze tijd vinden veel mensen, ook jongeren, dat een grote opgave. Ik zie dat om mij heen, mensen trekken zich terug in zichzelf, in de eigen groep. Ze verharderen in hun standpunten, in hun beelden.

Kunst kan niet alle problemen van de wereld oplossen, maar het kan wel mensen zich onderdeel laten voelen van een groter geheel. Kunst is een zorgvuldig vormgegeven ontmoeting met de ander en het andere. Een ontmoeting die je open zet, die je raakt en verkleurt. Een ontmoeting die de ander en het andere transformeert tot iets dat je kent.

Conny Jansen, choreograaf Connie Jansen Danst/2017.

De tweede illustratie komt uit een beleidsplan dat ik voor en in samenwerking met een ander theater heb geschreven.

1.2.2 Onze belofte: In ons theater staan niet de voorstellingen centraal.

Misschien bent u het zich niet bewust, maar wij denken de hele dag en avond aan u. Wij praten heel veel over u. Over alles wat u in uw leven kunt meemaken: - ups en downs, geluismomenten tegenover teleurstellingen, behoeften, wensen, frustratie of hoop. U intrigeert ons!

Wij weten dat u zich daarbij interesseert voor het welzijn van de mensen om u heen, voor de toekomst van onze wereld, dat u wilt begrijpen en greep wilt houden op de complexe gebeurtenissen die er dagelijks plaatsvinden en hoe u uiteindelijk een rijk en bevredigend leven kunt leiden.

Dus bij alles wat wij doen vragen wij ons af op welke wijze wij daaraan een bijdrage kunnen leveren?

Op welke wijze wij net dat beetje extra kunnen doen om aan uw wensen te voldoen, of liever nog, deze te overtreffen?

U bent de reden dat wij theater maken!

Omdat u er af en toe even tussenuit moet en kunt ontspannen

Omdat u anderen wilt ontmoeten of juist in het duister van de zaal alleen met uw eigen gedachten kan zijn

Omdat u verrast wilt worden, geprikkeld wordt door een andere kijk op de dingen

Omdat u het fijn vindt schoonheid te ervaren

Omdat u soms niet kunt benoemen waardoor het komt, maar dat u zich na een voorstelling opeens zij zo blij, gelukkig voelt

Omdat u het gevoel heeft dat u anderen zo graag hetzelfde gevoel gunt dat u zelf aan het eind van een theateravond hebt.

Omdat het leuk is na afloop met anderen na te praten en uw gedachten te delen

Omdat u op de hoogte wilt blijven

Omdat u het fijn vindt af en toe in de watten te worden gelegd
Omdat tijd geen geld is, maar leven
Omdat u entertained wilt worden
Omdat het leuk is verbaasd te zijn
Omdat u aan het denken gezet wordt
Omdat u geroerd wilt worden
Omdat u zelf creatieve ideeën wilt krijgen, uitgedaagd wil worden
Omdat het een lange dag geweest is
Omdat uw hart opgloeit en uw fantasie aangaat als de zaallichten uitgaan.
Omdat uw theaterstoel vaststaat, maar uw gedachten de vrije loop krijgen
Omdat de buitenwereld zich sluit als het doek opengaat
Omdat uw dagelijkse zorgen af gaan, als de artiesten opkomen.
Omdat u zich geestelijk wilt laven
Omdat u nieuwgierig bent
Omdat u wilt begrijpen
Omdat u uw kennis wilt vergroten, op nieuwe ideeën wilt komen
Omdat u er over mee wilt kunnen praten
Omdat u niet een dief van uw eigen geluk wilt zijn
Omdat u mens bent!

Omdat wij u dit alles van harte gunnen!

Hoewel dat niet expliciet zo is geformuleerd, heb ik in de Speeldoos mogen ervaren dat men op dezelfde gedachten vaart.

1.3 De Speeldoos en het artistieke en persoonlijke belang

De maatschappij wordt gekenmerkt door een centrifugale beweging. Iedereen is individu, iedereen calculeert, iedereen is zijn eigen held en zoekt steeds opnieuw naar zijn eigen waardigheid. Er is een digitale wereld bij gekomen en voorbij de muis en buis staat de echte en steeds vaker ook onechte wereld klaar met een veelheid aan plekken waar je op een verantwoorde manier tijd en geld kunt wegwerken.

De Speeldoos wil met zijn bezoekers en publiek zoeken naar zingeving in die veranderende, en uitdijende wereld. Het is daarbij van belang dat de Speeldoos geen abstract instituut is, maar een bekende. Met eigen nieuwsgierigheid, eigen twijfels, eigen dromen. Het is een plek waar je kunt zien hoe de symbiose tussen verschillende theatervormen, amateur en professioneel, jong en oud werkt. Waarom podiumkunsten in al haar geledingen doen wat zij doen en waarom er mensen zijn die hun hele hebben en houden daarin stoppen.

De Speeldoos wil in die zin democratisch zijn. Zowel voor jong als oud, voor lager- en hogeschoolden, zowel voor culturele junks als voor beginnende deelnemers/kijkers. De bezoekers en het publiek van de Speeldoos worden niet benaderd als loslopende koopkracht die met slogans naar binnen moet worden gepraat. Het is de overtuiging dat het publiek gewoonweg komt naar goede ideeën, aantrekkelijk aanbod en de mogelijkheid te doen en/of te beleven. Te inspireren, of geïnspireerd te worden.

1.4 De Speeldoos en het economisch belang.

Kort een aantal economische waarden van De Speeldoos

- Van het jaarlijkse werk budget van ruim € 1,1 mio wordt veel in Vught besteed. Werkgelegenheid, opdrachten voor toeleveranciers en bestedingen rond de activiteiten en voorstellingen van de Speeldoos vormen in directe zin een economische factor van belang.
- De Speeldoos is een belangrijke speler in de culturele infrastructuur van Vught. Onroerend goed in de nabijheid van een dergelijke infrastructuur heeft een hogere waarde.

- Als representant van ook professioneel theater draagt de Speeldoos bij aan de diversiteit van het aanbod en daarmee aan de aantrekkelijkheid van het wonen in Vught.

1.5 De Speeldoos en het maatschappelijke belang.

Een van de opdrachten voor culturele organisaties is om te werken aan een toenemende betekenis in de directe sociaal maatschappelijke context. Leeuwarden is Culturele Hoofdstad geworden omdat zij er in geslaagd is de verbinding te maken tussen verschillende vormen van cultuur, inclusief professionele podiumkunsten en vraagstukken op andere beleidsterreinen dan cultuur. De Speeldoos heeft de potentie om met andere betrokken partijen aan een dergelijke ontwikkeling werken.

Het is wellicht niet de meest voor de hand liggende gedachte om (podium) kunstenaars in te zetten bij maatschappelijke vraagstukken. Toch hebben vele voorbeelden inmiddels aangetoond dat het goed kan. Juist creatievelingen hebben veel ervaring om gevoelens, emoties of beleving om te zetten in een concreet product. Juist vanwege deze vaardigheid kunnen kunstenaars andere mensen helpen met zichzelf uiten en door anderen gezien en gehoord te worden. Op deze wijze kan kunst het besef van gezamenlijkheid versterken. Sociaal artistieke projecten vormen vaak het begin van betere sociale banden in/tussen een buurt of groep.

De Deventer schouwburg is een voorbeeld van hetgeen in dit opzicht bereikt kan worden.¹ Zij tonen aan dat sociaal culturele projecten een krachtige vorm van competentiegericht opbouwwerk kunnen zijn. Culturele instellingen en artistieke professionals ontwikkelen een relatie met groepen burgers die zij anders niet bereiken.

Kortom, (podium)kunst kan bruikbaar gereedschap zijn in maatschappelijke veranderingsprocessen. Rond de voorstellingen kunnen allerlei al of niet blijvende samenwerkingsverbanden met organisaties en instellingen in de gemeente worden aangegaan.

Een ander voorbeeld. Ook in Vught neemt het kerkbezoek substantieel af. Als men een kerkdienst ontdoet van alle religieuze aspecten, dan blijft er wel iets over waar mensen behoefte aan hebben. Namelijk ontmoeting, delen van ervaringen en gevoelens, zingeving e.d. Juist theater kan in die behoefte een grote rol van betekenis spelen.

Natuurlijk ligt het voor de hand dat 's Hertogenbosch dicht bij ligt en dat daar alle professionele voorzieningen aanwezig zijn. Die redenering houdt m.i. geen stand. Dat geldt ook voor veel andere voorzieningen.

De realiteit is dat Vught een relatief oudere bevolkingsgroep heeft. Vooral die groep gaat 's avonds liever niet meer de deur uit, of zoekt naar aanbod dichtbij. Verder kenmerkt Vught zich door een relatief goed opgeleide en financieel sterke bevolking. Dit is een groep die potentieel in theater bezoek is geïnteresseerd. Dus, mede in het licht van de opbrengst, de vraag waarom je die groepen voor theater naar 's Hertogenbosch wilt verwijzen als men graag wil dat zij zich voor alle andere voorzieningen op Vught richten?

¹ Zie uitgave: *Vind de mens*. Een verslag van vier jaar Podium van de stad. Uitgave Deventer schouwburg

1.6 Samenvatting en conclusie

Ik wil aanvullend op de presentatie de opbrengst van de (ook professionele) podiumkunsten in de Speeldoos illustreren.

Ik hoop in de inleiding ook te hebben getoond dat cultuur niet alleen het domein is van de betreffende portefeuillehouder.

Cultuur is vervlochten in meerdere beleidsterreinen. Vrijwel alle portefeuillehouders zouden zich verantwoordelijk moeten voelen om een culturele paragraaf in hun beleidplannen op te nemen. Daarmee is het ook te rechtvaardigen dat cultuur uit meerdere bronnen wordt gefinancierd.

Met de Speeldoos heeft Vught een vrij unieke combinatie van podiumkunstfuncties beschikbaar. Buitenschoolse Cultuureducatie, amateur verenigingen en professionele theatervormen, verdeeld over alle leeftijden. Zij hebben de potentie elkaar te versterken en te inspireren.

Dat de Speeldoos hier nog meer uit kan halen en ook in andere opzichten en met andere relaties haar betekenis kan versterken, staat wel vast. Daar ligt een mooie uitdaging naar de toekomst.

Ik adviseer de gemeente dan ook van harte die toekomst te borgen door voldoende subsidiemiddelen of garanties, ook voor professioneel theater, beschikbaar te stellen. In vergelijking met heel veel andere gemeenten heeft Vught voor een relatief lage investering een hoge opbrengst!

Ik hoop dat bovengenoemde informatie de gemeente voldoende aanleiding geeft om het vigerende standpunt met betrekking tot het subsidie t.b.v. professionele podiumkunsten te herzien.

Met dank voor de genomen moeite!

Vught/HK/17-12-2018

“’s Hertogenbosch heeft het, Vught doet het!”